

Standardisering och offentlig verksamhet

Ett samarrangemang mellan Utrikesdepartementet och Sveriges standardiseringsråd, SSR. Fredagen den 30 januari 2009 kl. 09.00-13.00 i Centralposthuset, Stockholm.

Moderator *Göran Sjöholm*, ordförande för SSR, hälsade samtliga 116 deltagare välkomna och presenterade handelsminister Ewa Björling.

Kl. 09.00 Välkomna!   *Handelsminister Ewa Björling*

Talet finns i sin helhet på regeringens hemsida:

<http://www.regeringen.se/sb/d/3214/nocache/true/a/119661/dictionary/true>

Handelsminister Ewa Björling inledde med att hälsa välkommen och berättade om hur hon försöker entusiasmera de som tycker att standardisering verkar tråkigt genom att använda exempel som A4, E85 och MPEG4. Standardisering är ett sätt att underlätta vår vardag. Tack vare GSM-standarden kan vi i dag hålla kontakten med varandra även när vi rör oss över nationsgränserna.

Vidare talade hon om vikten av standardisering inom ramen för det svenska biståndet och hur den bidrar till att begränsa spridningen av AIDS genom standardiserade tester.

Därefter presenterade hon skrivelsen *Standardiseringens betydelse i en globaliserad värld* som regeringen tog fram 2008 och menade att den bygger på en insikt om den stora betydelse som olika standarder har i dag. Hon poängterade vidare att mycket av arbetet i dag handlar om det traditionella varuområdet och att standardisering inom tjänsteområdet inte har kommit lika långt. Eftersom handel och standardisering går hand i hand är det därför viktigt att standardisering sprids till fler områden.

Svenska myndigheter och det svenska näringslivet har hittills lyckats bra, men vi måste lära oss mer för att kunna gå vidare, sade hon.

Klimatfrågan och standardiseringen

Ewa Björling beskrev därefter hur hon under klimatmötet på Bali 2007 tillsammans med andra närvarande handelsministrar tagit initiativ till att främja en utveckling mot sänkta tullar på klimatvänliga varor. Vidare argumenterade hon för att arbetet med standarder underlättar för företag att klimatanpassa sig.

Ewa Björling menade vidare att det bästa sättet att driva utvecklingen inom standardiseringsområdet framåt är att visa på konkreta exempel. GSM var en nordisk lösning som blev europeisk standard och som nu används över hela världen. Den har lett till lägre priser på telefoner och lägre samtalstaxor samt gett flera europeiska företag marknadsfördelar. Ett annat exempel är streckkoder på varor, vilka har möjliggjort rationaliseringar på en rad områden och medfört bredare sortiment och ökad handel.

Nya standarder växer fram genom frivilliga överenskommelser, inte genom att staterna bestämmer, däremot kan offentliga organ spela en viktig roll. Det finns till exempel ett stort behov av standarder inom vård och forskning. Just nu pågår ett stort arbete med IT i vården. Om vi ska kunna öka inslaget av nya aktörer i vården kommer det att kräva fler standarder, bland annat eftersom det förenklar upphandlingen. Övriga områden där standarder kan komma att bli viktigare och i förlängningen utveckla området är tjänstesektorn, vilket inbegriper allt från clean-tech till den finansiella sektorn.

Handelsminister Ewa Björling avslutade med förhoppningen att dagens övning kommer att innebära att fler kan bidra i detta arbete.

Frågor från publiken

Göran Sjöholm, SSR:s ordförande och moderator för dagen, frågade handelsministern vilka problem hon ser framför sig i standardiseringsarbete. Hon svarade då att alltför många inte ser standardiseringens fördelar och gjorde en jämförelse med EU-frågor där många inte ser de praktiska problem som EU faktiskt löser.

Vidare frågade Göran Sjöholm om standardisering är en fråga på agendan i andra länder. Ewa Björling svarade då att problemen med att nå ut nog är likartade i alla länder, men att klimatkonferensen på Bali bidragit till att öka medvetenheten om hur standardisering kan påverka klimatet genom att det kan underlätta för konsumenter att identifiera och köpa klimatvänliga varor.

SSR:s vice ordförande Stig Håkansson påtalade vikten av att ledningsfunktionen i myndigheterna tar ansvar för standardiseringsfrågorna. I dag ligger ansvaret för standardiseringsfrågor på UD och Stig Håkansson frågade därför om det är rätt departement som har ansvaret för frågorna.

Ewa Björling var tydlig med att frågorna ligger på rätt plats eftersom standardisering handlar om mer än Sverige, men att hon tar på sig ansvaret för att inte ha nått ut tillräckligt inom Sverige.

Regeringens skrivelse till riksdagen och arbetet i regeringskansliet därefter *Anders Ahnlid, utrikesråd, Utrikesdepartementet*

Anders Ahnlid, utrikesråd på utrikesdepartementet, inledde med att konstatera att det i en värld som alltför ofta leder till splittringar och klyftor denna dag är skönt att få ägna sig åt något som förenar, det vill säga standarder.

Därefter presenterade han kort statens och Svenskt Näringslivs gemensamma ansvar för SSR och dess underorgan SIS, Swedish

Standards Institute; SEK, Svensk Elstandard; och ITS, Informationstekniska standardiseringen. Dessa är ideella föreningar som styrs av sina medlemmar. Alla som vill kan bli medlemmar. Internationellt fastställda procedurregler styr hur arbetet med standarder ska gå till. Ahnlid poängterade att de är viktiga organ för att främja svenska intressen.

Det offentliga har två roller i standardiseringen, dels att tillsammans med näringslivet skapa en effektiv organisation som kan tillvarata svenska intressen, dels att bevaka den offentliga sektorns intressen i arbetet.

Vidare ansåg han att Sverige har varit framgångsrikt i frågan om produktstandarder, men att mycket ännu återstod att göra inom tjänsteområdet.

Anders Ahnlid menade att arbetet med standardisering hela tiden breddas till att omfatta nya områden. Alltmer offentlig verksamhet kommer i framtiden att beröras av standarder. Framtida omreglering av offentlig verksamhet kommer att förutsätta standarder och påverka offentlig upphandling. Inom standardiseringen finns vinster som kan omsättas till välfärdsökningar. Breddningen innebär också att nya områden såsom klimat inbegrips. Arbetet globaliseras, vilket i sig innebär en utmaning eftersom många standarder är resultat av andra länders standarder. Ett antal större länder, t.ex. USA och Kina har tidigare inte deltagit i arbetet, men har den senaste tiden alltmer börjat närma sig standardiseringsorganen. Det finns goda skäl att bejaka detta, men det betyder också att vi får in andra starka aktörer som kommer att driva sina intressen, framhöll Anders Ahnlid.

Inom EU har den så kallade nya metoden inneburit att de allmänna texterna i EU:s direktiv kan hålls korta medan de mer utförliga beskrivningarna återfinns i standarderna. Denna metod borde kunna utvecklas ytterligare för att utveckla marknaderna. Vi kommer att se standarder på nya områden, t.ex. telemedicin. Inom ramen för tjänstedirektivet tittar man dessutom på vikten av att använda elektroniska signaturer. De offentliga organ som upphandlar tjänster borde kunna använda sig av detta i framtiden, menade Anders Ahnlid.

Han avslutade med att poängtera att regeringskansliet har ett ansvar för hur arbetet med standardiseringsfrågorna på landets myndigheter hanteras och informerade om att utrikesdepartementet avser att återkomma med hur de ska samordna arbetet mellan regeringskansliet och myndigheterna.

Därför är det viktigt med standardisering

Bertil Remaeus, överdirektör, Arbetsmiljöverket

Bertil Remaeus (t.v) och Göran Sjöholm

Bertil Remaeus, överdirektör vid Arbetsmiljöverket, inledde med att påtala att kompetens är en av de viktigaste frågorna för standardiseringsarbetet, inte nödvändigtvis pengar. Det är stor skillnad på att vara nationell expert och att ha förmågan att driva svenska intressen internationellt, sade han.

Inom ramen för Arbetsmiljöverkets område, där arbetsgivare och importörer är motparter, menade han att de flesta företag vill följa de principer som är uppsatta. Arbetsmiljöverket arbetar i första hand med funktionskrav, inte detaljkrav.

EU:s införande av den nya metoden innebar enligt Bertil Remaeus en stor förändring i Arbetsmiljöverkets engagemang i standardiseringen. Före EU-medlemskapet drevs frågan av ett antal entusiaster, efter inträdet har det varit ett stort engagemang.

I dag deltar Arbetsmiljöverket i ett 30-tal kommittéer och bevakar cirka 100. Arbetsmiljöverket besvarar 270 remisser årligen. Därutöver fördelar Arbetsmiljöverket medel till de centrala fackliga organisationerna för att få med brukarintresset.

De senaste åren har Arbetsmiljöverket minskat både sitt stöd till och engagemang i standardiseringen, men kommer troligtvis att öka det 2009-2010.

I samband med införandet av EU:s maskindirektiv ökade arbetet med produktstandarder vilket har resulterat i 600-800 standarder. Det arbetet är i dag i stort sett klart, men just nu pågår en översyn. Grunden till framgången har varit att de fokuserade på så kallade A- och B-standarder. Hade de börjat på C-nivå hade det blivit för svårt. Det är dessutom viktigt att denna typ av omfattande arbeten görs i samarbete med ISO, menade han.

Avslutningsvis argumenterade Bertil Remaeus för att de i högre utsträckning måste arbeta med brukarvänlighet och att översätta standarder till svenska så att slutanvändarna kan arbeta med dem i vardagen. Det är också viktigt att få med dessa i själva standardiseringsarbetet, särskilt gäller detta personer från småföretag och från forskningsområdet.

Standarder - en pusselbit i uppbyggnaden av en infrastruktur för geodata

Anders Lundquist, divisionschef Informationsförsörjning, Lantmäteriet

Anders Lundquist, divisionschef för informationsförsörjning vid Lantmäteriet, inledde med att presentera Lantmäteriets samordningsuppdrag för geodata. Tillsammans med Svenskt Näringsliv och Sveriges kommuner och landsting arbetar Lantmäteriet med en ny nationell geodatastrategi. Strategin ska vara vägledande för alla aktörer för att kunna åstadkomma en effektivare hantering av området.

Inriktningen inom informationsområdet handlar i första hand om olika standarder. Informationsutbytet ska bygga på ett enhetligt nationellt ramverk med enhetliga beskrivningar av information och tjänster. En gemensam terminologi ska tas fram, liksom informationsmodeller och informationsutbytesmodeller. I slutändan ska geodata kunna göras tillgängligt för en bredare krets och därmed ligga till grund för utvecklingsarbete inom både offentlig sektor och näringslivet.

Som särskilda framgångsfaktorer lyfte Anders Lundquist fram följande punkter:

- Bred medverkan i det fortsatta utvecklingsarbetet
- En stark koppling till utvecklingen av e-förvaltningen
- En väl utvecklad samordning mellan informationsansvariga myndigheter
- Att vi gemensamt kan skapa effektiva lösningar för informationsstruktur, finansiering avgiftssättning lagstiftning och teknik.

Efter avbrott för kaffe introducerade Göran Sjöholm den andra delen av seminariet och nämnde då särskilt vikten av att komma igång med standardiseringsarbetet.

Ska standarder anpassas efter sjukvården eller ska sjukvården anpassa sig efter standarder?

Lars Carlsson, medicinteknisk chef, Södersjukhuset

Lars Carlsson, medicinteknisk chef på Södersjukhuset, inledde med att säga att standarder i första hand används inom upphandlingen på Södersjukhuset. Han poängterade vikten av att få med användarna i standardiseringsarbetet och gav konkreta exempel där tillverkare av medicinsk utrustning inte använt brukare i utvecklingen av produkterna, vilket lett till att utrustningen använts fel och patienter skadats allvarligt.

Därefter reflekterade han över följande fyra motiv till att vara med i ett standardiseringsarbete ur ett tillverkarperspektiv:

- Ligga före i utvecklingen på framtida krav
- Bromsa utveckling på framtida krav
- Påverka utvecklingen, inte bara åka med
- Suga åt sig kompetens

För användaren finns flera olika skäl att engagera sig i arbetet med standarder, framhöll Lars Carlsson. Genom att vara aktiv i Sverige och missionera om standarder får man en högre trovärdighet. Dessutom blir man en bättre upphandlare genom att vara bättre förberedd inför investeringar i ny utrustning. Genom att delta kan brukarna visa på hur produkter används, vilket gör att produkterna utvecklas bättre och blir säkrare. Det är därför mycket viktigt att få ut läkare och sjuksköterskor i standardiseringen. Han avslutade med att beskriva standardiseringsarbetet som en mötesplats.

Globalt arbete med socialt ansvar (SR) – ett spännande standardiseringsprojekt

Anna Linusson, miljöchef, Stockholms läns landsting

Anna Linusson, miljöchef vid Stockholms läns landsting, började med att ställa frågan varför landstinget har engagerat sig i standardiseringsfrågan och svarade sedan själv med följande historia:

När Stockholms läns landsting år 2004 fick i uppdrag att göra en hållbarhetsredovisning och frågan om socialt ansvarstagande dök upp ville de hitta en definition av begreppet samt utreda vad det betyder för offentlig sektor. Eftersom de hade goda erfarenheter av att arbeta med ISO 14000 och de inte kunde hitta tydliga svar, gav de sig in i arbetet med standardisering för att kunna vara med och ta fram en sådan standard.

Arbetet bedrivs inom ramen för ISO 26000 och har bland annat lett till begreppet Social Responsibility. Socialt ansvar är en fråga för alla typer av organisationer, inte bara för företag. Det tidigare välkända begreppet Corporate Social Responsibility har därmed utvecklats. Tillsammans med Brasilien leder Sverige sekretariatet för den standard som ska vara klar 2010. Anna Linusson är ordförande i den nationella kommittén.

Syftet med ISO 26000 är att skapa ett internationellt ramverk för socialt ansvarstagande. Standarden ska stödja organisationer som vill arbeta med Social Responsibility så att de kan genomföra verksamhet och kommunicera i frågan.

Stockholms läns landsting ställer i dag i högre utsträckning krav på socialt ansvarstagande i sin upphandling än tidigare. Ett arbete som har blivit lättare att genomföra tack vare deltagandet i standardiseringsarbetet. Deltagandet ger också en öppen och konstruktiv dialog med de intressenter som berörs av verksamheten.

I den internationella kommittén är andelen medlemmar från offentlig sektor avsevärt större än i den svenska. Totalt deltar 90 länder i arbetet. Hittills har de tagit fram fyra standardförslag vilka har renderat 2000-7000 kommentarer. I nästa förslagsomgång måste dock varje land komma överens om sina kommentarer, varför det bör bli lättare att finna goda kompromisser.

Arbetet har finansierats av UD, som stöttat sekretariatet, och Sida, som finansierat ett antal seminarier där företrädare för tredje världen har kunnat delta.

Definitionen av socialt ansvarstagande lyder som följer:

En organisations ansvar för effekterna som dess beslut och aktiviteter har på samhället och miljön så att dessa, genom ett öppet och etiskt uppträdande:

- *Leder till hållbar utveckling, hälsa och samhällets välfärd*
- *Tar hänsyn till intressenternas förväntningar*
- *Följer gällande lagstiftning och är i överensstämmelse med internationella uppförandedomar*
- *Genomsyrar organisationen och praktiseras i dess relationer*

Standarden är frivillig och ska praktiseras av dem som själva vill ta ett större ansvar än vad lagen kräver.

Standardens kärnområden är:

- Organisationsstyrning
- Miljö
- Mänskliga rättigheter
- Arbetsvillkor
- Rättvis verksamhetsutövning
- Konsumentfrågor
- Lokal samhällsutveckling

Anna Linusson avslutade med att bjuda in samtliga myndigheter att delta i arbetet i denna kommitté.

En svensk standard för hållbar utveckling i kommuner och landsting – ett nytt projekt med möjligheter

Pascal Tshibanda, Skaraborgs kommunförbund

Pascal Tshibanda från Skaraborgs kommunförbund inledde med att poängtera att energiområdet är särskilt viktigt för Skaraborg och att de därför skapat en affärsdriven modell för hållbar utveckling i syfte att ge företag i regionen bästa möjliga förutsättningar att utveckla sina produkter.

Han tog som exempel regionens arbete med biogas där kollektivtrafiken spelar en avgörande betydelse. Genom att det offentliga bussbolaget går i bräschen och har beställt ett stort antal biogasbussar kommer de privata aktörerna att kunna följa efter och få en marknad. Regionen arbetar även med att lyfta de företag som verkar inom energiområdet på en internationell marknad. Arbetet baseras på ISO 26 000 och fokuserar på områdena fysisk planering/samhällsplanering och upphandling. Initiativtagare till arbetet är Sveriges kommuner och landsting samt Miljöstyrningsrådet.

Efter dessa tre presentationer följde en kort gemensam frågestund. Under denna poängterade Pascal Tshibanda, från Skaraborgs kommunförbund, vikten av att offentlig sektor och det privata näringslivet arbetar ihop kring den typ av systematiska mötesplatser som standardiseringen innebär. Anna Linusson, från Stockholms läns landsting, menade att den standard som de tar fram för Social Responsibility på sikt bör bli en certifierbar standard.

På frågan om det är bra med tvingande standarder, svarade Anna Linusson att standarder blir bra när de blir tvingande, såsom i fallet med upphandlingssituationer. Samtidigt menade Pascal Tshibanda att det bästa är om näringslivet inte riktigt märker av arbetet samtidigt som man krattar manegen för dem.

e-Delegationen – ett nytt begrepp i statsförvaltningen

Mats Kryhl, Finansdepartementet

Mats Kryhl, kansliråd på finansdepartementet, presenterade i korthet att den interna beredningen av e-Delegationen i regeringskansliet ännu inte är klar och att det därför inte gick att uttala sig skarpt om hur det nya systemet kommer att se ut.

De stora dragen i e-Delegationen är emellertid klara och det återstår endast en del justeringar innan det slutgiltigt kan släppas om några veckor.

e-Delegationen kommer att bedriva verksamhet inom fyra huvudsakliga insatsområden:

- Regelverk för myndighetsövergripande samverkan och informationshantering
- Tekniska förutsättningar och it-standardisering
- Gemensamma processer i form av verksamhetsstöd, kompetensförsörjning och samlad uppföljning
- Kontakter med medborgare och företag

e-Delegationen kommer att organiseras som en kommitté med en ordförande och ett antal ledamöter och få ett kansli med en kanslichef. Arbetet ska bedrivas i nära kontakt med stora myndigheter samt regeringskansliets statssekreterargrupp.

Samhällssäkerhet – ett standardiseringsprojekt med stor spännvidd

Krister Kumlin, ambassadör, Utrikesdepartementet

Krister Kumlin, ambassadör vid utrikesdepartementet, beskrev arbetet i den kommitté som arbetar med att ta fram en standard för internationella krisinsatser. Uppdraget kommer från den svenska Krisberedskapsmyndigheten och genomförs inom ramen för ISO.

Det första initiativet till kommittén togs från Ryssland, men Sverige tog på sig ordförandeskapet för denna kommitté i maj 2006. Kommitténs mandat inbegriper alla faser av en kris, det vill säga före, under och efter. Grundsytet med arbetet är att få samhället och alla samhällsfunktioner att fungera när en större kris har inträffat.

I den svenska spegelkommittén återfinns företrädare för bland andra Saab, Volvo och Ericsson. Kommittén har tagit fram ett komplett program för hur länder och organisationer ska förbereda sig för en kommande kris, agera under krisen och minimera effekter efter krisen.

Kl. 12.00 Avslutande kommentarer

Göran Sjöholm och Stig Håkansson, ordförande och vice ordförande, SSR

Stig Håkansson, vice ordförande för SSR, inledde den avslutande diskussionen. Som exempel utgick han ifrån standardiseringens betydelse för arbetet med att utveckla säkra cykel- och skidhjälm.

Han poängterade vikten av att offentlig verksamhet deltar i standardiseringsarbetet, både för att utveckla den offentliga servicen och för att bistå den svenska exporten. Danmark, Norge, Tyskland och USA har redan nationella strategier för hur de ska arbeta med standardisering. Det behövs även för Sverige. Standardiseringen är en fantastisk mötesplats där företrädare för såväl offentliga myndigheter som privata företag kan träffas, menade Stig Håkansson.

Till sist avslutade SSR:s ordförande Göran Sjöholm med att beskriva SSR:s ambition med seminariet.

SSR vill inspirera och engagera samhälle och näringsliv att vara med i den systematiska process vi kallar standarder. SSR vill se en ökad konkurrenskraft på marknaden i olika näringsgrenar och se en ökad samhällssäkerhet och ha en hållbar miljöutveckling. SSR vill även se en hållbar och socialt ansvarstagande utveckling. Den metodik som SSR tillhandahåller måste fyllas med ett innehåll av användarna. Nyttan av deltagandet kan inte bara mätas i ekonomiska termer utan även i ansvarstagande och miljöhänsyn. Dessutom underlättar arbetet lagstiftningen.

Göran Sjöholm tackade så de medverkande och deltagarna som genom exemplet visat sitt engagemang och uppmanade alla att efter hemkomsten tala med den som ansvarar för standardiseringsfrågor och sedan börja arbeta. Men först minglades till lunchbuffé i den magnifika Bobergshallen.